

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

**2026-YIL / AVGUST / 8-SON,
I-QISM**

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, avgust.
I-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'RTA DAROMADLI MAMLAKATLARDA INNOVATSION XARAJATLARNING EKSPORT DIVERSIFIKATSIYASIGA TA'SIRI	20
Karimova Xulkar Raxmanali qizi Jalg'ashova Nazira Umbet qizi	
MINTAQADA SANOAT SALOHİYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI	26
Mamedov Ko'palboy Masharipovich	
TA'LIM XIZMATLARINI BOSHQARISHDA XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA SIFATNI TA'MINLASH	30
Umarov Ravshanjon Gafurovich	
SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI	36
Mamurov Doniyor Eldorovich	
MINTAQAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA YASHIL INVESTITSİYALARDAN FOYDALANISH TAMOIYILLARI VA USULLARI	43
Ro'zimov Doniyor Soporboy o'g'li	
TOSHKENT METROPOLITENI SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH DARAJASINING DINAMIKASI VA UNI XALQARO TA'JIRIBA BILAN QIYOSIY BAHOLASH	49
Mansurov Xamrokul Ilxomovich	
ЦИФРОВАЯ САМООРГАНИЗАЦИЯ БУДУЩИХ МЕНЕДЖЕРОВ КАК ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ САМОСТОЯТЕЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ	56
Мирвосикий Хилола Хабибулла кизи	
XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHNING ILMIY-AMALIY TAHLILI	64
Z.Sh. Matniyozova	
DEVELOPMENT MECHANISMS OF EMBEDDED FINANCE SERVICES IN COMMERCIAL BANKS OF UZBEKISTAN BASED ON OPEN BANKING	69
Khurramova Fotima Bakhodir qizi	
IMPROVING THE PRACTICE OF FINANCING INVESTMENT PROJECTS THROUGH SYNDICATED LOANS PROVIDED BY COMMERCIAL BANKS	76
Xudaynazarov Davrbek Abdullayevich	
TASHQI SAVDO DINAMIKASI VA BANK MOLİYAVIY XAVFSIZLIGI: O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MISOLIDA AMALIY TAHLIL	83
Babadjanov Shuxrat Atxamovich	
GREEN LENDING PRACTICED AMONG UZBEK COMMERCIAL BANKS: SURVEY- BASED ASSESSMENT OF READINESS AND CONSTRAINTS	90
Avazov Azizbek Ashurali o'g'li	
"YANGI O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASI DOIRASIDA IQTISODIY O'ZGARISHLARNING ASOSIY YO'NALISHLARI VA ULARNING SAMARADORLIGI	96
Amirov Otabek Xudoyberdi o'g'li	
BARQAROR YASHIL INVESTITSİYALARNING QAYTA TIKLANUVCHI ENERGETIKA RIVOJIGA ROLINI VA HISSASINI TAHLIL QILISH: O'ZBEKISTON MISOLIDA	101
Zilola Kazakova	
HUDUD SANOATIDA KAPITAL VA MEHNAT RESURLARI SAMARADORLIGINI KOB-B-DUGLAS MODELİ YORDAMIDA BAHOLASH	113
Turayev Baxrom Ergashevich	

“MAHALLA BANKIRI” INSTITUTI DAVLATBANK HAMKORLIGINING OPERATSION BO‘G‘INI SIFATIDA: SAMARADORLIK MEZONLARI VA OPTIMAL YUKLAMA PARAMETRLARI	120
Nurmuratov Azamat Mamarizo o‘g‘li SHAHAR JAMOAT TRANSPORTI YO‘NALISHLARINING AHOLI EHTIYOJLARIGA MOSLIGINI TADQIQ ETISH (URGANCH SHAHRI MISOLIDA)	127
Abdullayeva Shahzodaxon Fazliddin qizi O‘ZBEKISTONDA QISHLOQ XO‘JALIGINI RO‘YXATGA OLISHNING AGRAR IQTISODIY O‘SISHNI TA‘MINLASHDAGI INSTITUTSIONAL ROLI	132
Shohujayeva Zebo Safoyevna Xolov Javlonbek Davronovich UZBEKISTAN KAK AKADEMIЧЕСКИЙ ХАБ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	138
Эргашева Шахло Тургуновна БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ КАК ИНФОРМАЦИОННАЯ ОСНОВА ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ ПРЕДПРИЯТИЯ	146
Маннапова Раъно Абборовна YOSHLAR TADBIRKORLIGINI MOLIVAVIY, INSTITUTSIONAL VA RAQAMLI QO‘LLABQUVVATLASHNING INTEGRATSIYALASHGAN RAQAMLI MODELLARI: “3M-PLATFORMA” VA “SMART YOUTH BUSINESS ECOSYSTEM” KONSEPSIYALARI	154
Xojiyev Ma‘murjon Muxsinjon o‘g‘li RAQAMLI BANK XIZMATLARINING IQTISODIY VA INSTITUTSIONAL XUSUSIYATLARI	163
Begimqulova Sevara Nurmamatovna KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI	169
Yusupov Muxiddin Soatovich Normaxmatov Fazliddin Nuriddin o‘g‘li OLIY TA‘LIMDA INNOVATSION MENEJMENT IMKONIYATLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH	177
Abdullayev Farhod Ozodovich “YASHIL MAKON” UMUMMILLIY LOYIHASINI AMALGA OSHIRISHNING TASHKILIY-AMALIY NATIJALARI	180
Jamshidbek Bobojonov QISHLOQ XO‘JALIGI MAHSULOTLARI EKSPORTI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA KLASTERLARNING AHAMIYATI	184
Radjabova Mavluda Ergash qizi STRENGTHENING MAHALLA ENTREPRENEURSHIP THROUGH AN INTEGRATED ECOSYSTEM: FUNCTIONAL LINKAGES, DIGITAL COORDINATION, AND REGIONAL EVIDENCE	189
Zafarjon Odiljonovich Tuxtasinov MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA GENERATIV SUN‘IY INTELLEKT INFRATUZILMASINING NAZARIY ASOSLARI	195
Saidov Jaloladdin Allaberganovich KORXONALARDA BOSHQARUV QARORLARINI QABUL QILISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	202
Mamajonova Surayyoxon Maxmudjonovna PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASTERLARIDA INNOVATSION RIVOJLANISHNING HUDUDIIY XUSUSIYATLARINI BAHOLASH METODIKASI	207
Tojiyev Sa‘dulla Muhitdinovich INNOVATIONS IN TECHNOLOGY AND SCIENCE EDUCATION IMPROVING ECONOMIC INCENTIVE AND RESOURCE-ALLOCATION MECHANISMS AS A FACTOR IN INCREASING THE EFFICIENCY OF INDUSTRIAL ENTERPRISES: EVIDENCE FROM THE “TECHNOPARK” ENTERPRISE	213
Erkinova Umidakhon Ilhom qizi	

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE-BASED RECRUITMENT SYSTEMS ON HIRING QUALITY	218
Mutalova Manzura Abdushukur qizi	
TOMORQA XO'JALIGI FAOLIYATI BILAN BOG'LIQ NOQISHLOQ XO'JALIGI FAOLIYATINING TA'SIRINI IQTISODIY BAHOLASH	224
U.U.Nurullayev	
SHAHAR HUDUDLARIDA EKOLOGIK MONITORING TIZIMINI RIVOJLANTIRISH MASALALARI	230
Asqarov Akmal Anvar o'g'li	
TIJORAT BANKLARI KREDIT PORTFELINI BOSHQARISHNING METODOLOGIK ASOSLARI	235
Ziyodullayev Sodiqjon Mamadillayevich	
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI SOHASIDA MOLIVAVIY NATIJALAR AUDITI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING YAXLIT TIZIMI	240
Bekchanov Faxriddin Atabekovich	
MAHALLIY TURIZMNI RIVOJLANLANTIRISHNING TASHKILIYIQTISODIY MEKANIZMINING ASOSIY FUNKSIYA VA PRINSIPLARI	246
Xayrullayev Elbek Xayrulla o'g'li	
ЛИЗИНГ КАК ИНСТРУМЕНТ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ОБНОВЛЕНИЯ ТЕКСТИЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ УЗБЕКИСТАНА: ФИНАНСОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ И ОГРАНИЧЕНИЯ.....	250
Дадабоева Муштари Хамидиллаевна	
TIJORAT BANKLARIDA CHAKANA BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI EKONOMETRIK BAHOLASH	261
Abdiraxmonov Farxod Arabboyevich	
HUDUDLAR IQTISODIY XAVFSIZLIGINI BOSHQARISH MEKANIZMLARINING NAZARIY MODELLARI	267
Jurayev Ismatulla Izzatullayevich	
FINANCIAL MODELS IN THE EDUCATION SECTOR: A COMPARATIVE INSTITUTIONAL ANALYSIS OF STATE, PRIVATE, AND MIXED FUNDING SYSTEMS	275
Imomov Inomiddin	
SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMI.....	281
Siddiqov Abdusalom Abdumalikovich	
NOAN'ANAVIY PUL-KREDIT SIYOSATI INSTRUMENTLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA MAZMUNI.....	292
Djumonov Dilshod Safarolievich	
URBANIZATSIYA SHAROITIDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASH MUAMMOLARI.....	302
Shodmonov Nurjaxon Shokir o'g'li	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI QO'LLAB QUVVATLASHNING IQTISODIY OMILLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	308
Reimbergenov Xurrambek Xushnudovich	
O'ZBEKISTONDA KO'CHMAS MULK BOZORI XIZMATLARINING HOZIRGI HOLATI VA ULARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	314
Sadikova Dildora Abdulla qizi	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA AGROTURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	321
Baxadir Adilchayev	
EKOLOGIK TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH ORQALI BARQAROR RIVOJLANISHNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI	327
Ergasheva Mohinurxon Odilxon qizi	

BANK OPERATSIYALARI BO'YICHA ICHKI AUDIT AMALLARINING MAZMUNIIY VA USLUBIIY TAHLILI	331
Yuldashev Xurshidbek Mamirjonovich	
РАЗРАБОТКА И ПРИМЕНЕНИЕ МОДЕЛИ КОМПЕТЕНЦИЙ ДЛЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ	341
Гофурова Шахрибону Комол қизи	
INNOVATION-DRIVEN BUSINESS COMPETITIVENESS THROUGH DIGITAL TRANSFORMATION AND TECHNOLOGICAL CAPABILITY	349
Sarvinoz Asamova	
HUDUDIIY INVESTITSIIYA OQIMLARINI DIFFERENSIAL BAHOLASH ASOSIDA MINTAQAVIIY IQTISODIIY O'SISHNI MANZILLI RAG'BATLANTIRISH.....	359
Ismoilov Azizbek Rustamjon o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH YO'LLARI BO'YICHA HORIJ TAJRIBALARI.....	368
Samiyev Mirkamol Amriddin o'g'li	
ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОЙ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ: СУЩНОСТЬ, РОЛЬ И ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ	372
Матчанов Умирзак Сейтжанович	
O'ZBEKISTONDA YASHIL LOGISTIKA TAMOIYILLARI ASOSIDA MULTIMODAL TRANSPORT-LOGISTIKA KORIDORLARINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIIY-IQTISODIIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	379
Islomjon Jamshedovich Jamshedov	
YASHIL INVESTITSIIYALARNING HUQUQIIYINSTITUTSIONAL ASOSLARINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	389
Temirova Nozima Shuhrat qizi	
ELEKTRON SAVDO PLATFORMALARIDA MOLIIYAVIIY TAHLILNING ZAMONAVIIY YONDASHUVLARI VA XALQARO TAJRIBA	395
Amanqulova Muxlisa Narsafar qizi	
MEHNAT UNUMDORLIGI VA MEHNAT RESURSLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNI BAHOLASH.....	403
Rashidov Zuhridin Sanjar o'g'li	
MINTAQI IQTISODIIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA KLASSTERLASHNING ASOSIIY TAMOIYILLARI VA KONSEPTUAL ASOSLARI	408
Movlonova Dilrabo Nomoz qizi	
HUDUD IQTISODIIY TIZIMIDA INNOVATSION INFRATUZILMANING BARQAROR RIVOJLANISHGA TA'SIRINI BAHOLASH	412
Sapayev Sindor Qadamboy o'g'li	
KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMDA KPINING AHAMIIYATI VA UNI JORII ETISHNING ILMIY-NAZARIIY YONDOSHUVLARI.....	418
Botirjon Ergashov	
MO'YNA VA TRIKOTAJ MATERIALLARNI YOPISHTIRISH UCHUN SUVLI POLIMER YOPISHTIRUVCHI KOMPOZITSIIYA: TARKIBI, TAYYORLASH USULI VA XOSSALARI.....	424
Temirova Gulnoz Ibodovna	
Shodmonova Mijgona Salimovna	
SURXONDARYO VILOYATI TURIZM SALOHIIYATINI BAHOLASHNING KOMPLEKS MODELII.....	429
Mamatov Sardor Ilyosovich	
Rashidova Nargiza Orifjon qizi	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA INTERNETMARKETING TEXNOLOGIIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING EKONOMETRIK TAHLILI VA EMPIRIK NATIIJALAR	435
Pirmatov Oybek Shovkat o'g'li	

XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA INSON KAPITALINI SAMARALI BOSHQARISH YO'LLARI	442
Raxmonov Shuxrat Shavkatovich	
PAXTA YETISHTIRISHDA QO'LLANILADIGAN BARQAROR QISHLOQ XO'JALIK AMALIYOTLARI: XALQARO ILMIY ADABIYOTLARNING TIZIMLI TAHLILI	447
Rashitova Nilufar Xatambayevna	
Mirkasimov Baxrom Ravshanovich	
Karimov Komiljon Xamidovich	
Abduvaliyeva Nilufar Muxamadnosir qizi	
RAQAMLI BANKLAR VA KIBERXAVFSIZLIK: ZAMONAVIY TAHDIDLAR VA HIMOA USULLARI	465
Abrorov Azizjon Akobirovich	
HUDUDLAR RIVOJLANISHI SHAROITIDA SANOAT KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH UCHUN XAVFSIZLIK MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YONDASHUVLARI	470
Xalilov Nurullo Xamidillayevich	
HUDUDIY INVESTITSIYA OQIMLARINI DIFFERENSIAL BAHOLASH ASOSIDA MINTAQAVIY IQTISODIY O'SISHNI MANZILLI RAG'BATLANTIRISH.....	476
Ismoilov Azizbek Rustamjon o'g'li	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARI INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH AMALIYOTINING TAHLILI.....	485
Jumaniyazova Feruza Rajabovna	
O'ZBEKISTONDA XALQARO EKOLOGIK MAJBURIYATLARNI AMALGA OSHIRISHDA DAVLAT SIYOSATI VA HUQUQIY JAVOBGARLIKNI TAKOMILLASHTIRISH MUAMMOLARI	491
G'ayratullayev Noxidxon Iqboljon o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLASHTIRISH ORQALI TIJORAT RISKLARINI KAMAYTIRISH IMKONIYATLARI	495
Sharipova Gulmira Toxirovna	
MINTAQAVIY RIVOJLANISH TUSHUNCHASI, MAZMUNI VA TARKIBIY ELEMENTLARI.....	502
Rasuljonov Abu Bakr Abdumalik o'g'li	
SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSION FAOLIYATNING IQTISODIY MOHIYATI VA INVESTITSION LOYIHALARNI SHAKLLANTIRISH ASOSLARI	507
Sarimsaqov Sherzod Xamidovich	
DAVLAT QIMMATLI QOG'OZLARI MUOMALASI VA ULARNING DAROMADLILIK XUSUSIYATLARINING MOLIYA BOZORI DINAMIKASIGA TA'SIRI.....	512
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li	
KICHIK BIZNESNI MOLIYAVIY QO'LLABQUVVATLASH TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ORQALI TADBIRKORLIK FAOLLIGINI OSHIRISH.....	518
Kamoldinov Davronbek Ikromjon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TIBBIY TA'LIMNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI: GORIZONTAL MODEL VA 2026-YILGACHA RIVOJLANISH PROGNOZI.....	522
Nazarov Baxrom Mustafayevich	
QURILISH XIZMATLARI BOZORINING IQTISODIY MOHIYATI, MAZMUNI VA XIZMATLAR IQTISODIYOTIDAGI O'RNI	529
Shakarov Davron Ulashboyevich	
QISHLOQ JOYLARDA "AQLLI AGROTURIZM" VA RAQAMLI GEOAXBOROT TEKNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY-INNOVATSION MODELLARI	537
Eshimova Sevinch Baxtiyor qizi	
ATMOSFERA IFLOSLANISHINING QISHLOQ XO'JALIGI HOSILDORLIGIGA TA'SIRI: HUDUDIY STATISTIKA ASOSIDAGI PANEL TAHLILI VA METODOLOGIK MUAMMOLAR.....	542
Eshpulatov Dostonbek Boxodir o'g'li	

KORXONALARNING STRATEGIK RIVOJLANISHINI BOSHQARISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	556
Rasulov Baxtiyor Bahodirovich	
OLIY TA'LIM TIZIMIDA PROFESSOR-O'QITUVCHILAR RESURSI TAQSIMOTI: TALABA-O'QITUVCHI NISBATINING TOIFAVIY TAHLILI VA DIFFERENSIAL TARTIBGA SOLISH MASALALARI	561
Mamajonova Mukhlisakhon Muzaffar qizi	
TO'QIMACHILIK SANOATI IQTISODIY SALOHİYATINING ASOSIY DETERMINANTLARI: XORIJIY TAJRIBA VA O'ZBEKISTON UCHUN USTUVOR YO'NALISHLAR.....	567
Yuldashev G'olibjon Turgunovich	
СТРАТЕГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ УПРАВЛЕНИЯ УСТОЙЧИВЫМ РАЗВИТИЕМ СОВРЕМЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ	576
Абдуллаева Одинахон Гайратжон қизи	
BO'LAJAK MUTAXASSISLARNI BOSHQARUV FAOLIYATIGA TAYYORLASH MUAMMOSINING ILMIY-NAZARIY TAHLILI.....	583
Akramov Izzat Ikromovich	
Rahmatov Shuxrat Axadovich	
ESG DISCLOSURE IN UZBEKISTAN'S STATE-OWNED ENTERPRISES: A REVIEW OF 2023 SUSTAINABILITY REPORTS.....	588
Zamira Ataniyazova	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA XODIMLARNING SHAXSIY BOSHQARUVINI TASHKIL ETISHNI TAKOMILLASHTIRISH	594
Djumaniyazova Jamila Davronovna	
SURXONDARYO VILOYATIDA TURIZM INFRATUZILMASIGA INVESTITSİYALARNI JALB ETISH HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	599
Omonova Nigora Bahodir qizi	
EKSPORTYOR SANOAT KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI	606
Shoxida Ibadullayeva	
TASHQI SAVDODA VALYUTA NAZORATINING AYRIM TALABLARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI MAMLUKAT EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH	612
Israilov Avazbek Rustam o'g'li	
NAMANGAN VILOYATI HUDUDLARINING IQTISODIY RIVOJLANISHINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI	624
Ibrogimov Sherzodbek Xalimjon o'g'li	
TRANSPORT SOHASIDA AYOLLAR BANDLIGINI TA'MINLASHNING INTEGRATSIYALASHGAN BOSHQARUV MODELINI TAKOMILLASHTIRISH HAMDA AYOLLARNING IQTISODIY HOLATIGA TA'SIRINI BAHOLASH: RIDE-HAILING (RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI YO'LOVCHI TASHISH) XIZMATLARI MISOLIDA.....	628
Abdukarimova Dilnozaxon Mamurjon qizi	
KICHIK BIZNESDA ISHLAB CHIQARISH RESURLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	635
Kaypnazarova Gulshad Xojamuratovna	
KOMMUNAL XO'JALIKLARNI SAMARALI BOSHQARISHNING IQTISODIYOT RIVOJIDAGI O'RNI.....	640
Mardanova Mohidil Otabek qizi	
INTENSIV BOG'DORCHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION AGROTEKNOLOGIYALARNING AHAMIYATI	645
Kahorov Erkin Azizjonovich	
Xolmuminov Shuxrat Shayzakovich	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA RAQAMLI HR-MENEJMENT TIZIMINI JORIY ETISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI.....	653
Haqqulov Yunusjon Abdiravufovich	

MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIDAN FOYDALANISHNING ILMIY-NAZARIY JIHATLARI	658
Erdanayev Behzod Abdumalikovich	

MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIDAN FOYDALANISHNING ILMIY-NAZARIY JIHATLARI

Erdanayev Behzod Abdumalikovich
Termiz iqtisodiyot va servis universiteti
E-mail: erdanayevbehzod@gmail.com
ORCID: 0009-0005-2657-6096

Annotatsiya. Mintaqa iqtisodiyotini barqaror rivojlantirishda qayta tiklanuvchi energiya manbalarining (QTEM) o'рни hamda ulardan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari tadqiq etilgan. Global iqlim o'zgarishi va energiya xavfsizligi masalalarining dolzarbligi ortib borayotgan sharoitda iqtisodiy o'sishni ta'minlashda "yashil" energetikaning ahamiyati tobora kuchayib bormoqda. Tadqiqot doirasida O'zbekiston iqtisodiyotining energetik resurslarga bo'lgan ehtiyoji, mavjud salohiyati hamda 2030-yilgacha mo'ljallangan strategik maqsadlar tahlil qilingan. Statistik ma'lumotlar asosida quyosh, shamol va gidroenergetika sohalaridagi o'zgarishlar, shuningdek, QTEMning YAIM tarkibidagi ulushini oshirishning iqtisodiy samaradorligi baholangan. Energetika sohasidagi diversifikatsiya jarayonlarining mintaqaviy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan asoslangan.

Kalit so'zlar: qayta tiklanuvchi energiya, barqaror rivojlanish, yashil iqtisodiyot, energiya xavfsizligi, investitsiya, YAIM, diversifikatsiya, quyosh energetikasi, shamol energiyasi.

Аннотация. Исследованы роль возобновляемых источников энергии (ВИЭ) в обеспечении устойчивого развития региональной экономики и научно-теоретические основы их использования. В условиях возрастающей актуальности проблем глобального изменения климата и энергетической безопасности значение «зелёной» энергетики в обеспечении экономического роста последовательно повышается. В рамках исследования проанализированы потребности экономики Узбекистана в энергетических ресурсах, имеющийся потенциал и стратегические цели, предусмотренные до 2030 года. На основе статистических данных рассмотрены изменения в сферах солнечной, ветровой и гидроэнергетики, а также оценена экономическая эффективность увеличения доли ВИЭ в структуре ВВП. Научно и теоретически обоснована значимость процессов диверсификации энергетического сектора в обеспечении устойчивости региональной экономики.

Ключевые слова: возобновляемая энергия, устойчивое развитие, зелёная экономика, энергетическая безопасность, инвестиции, ВВП, диверсификация, солнечная энергетика, энергия ветра.

Abstract. The role of renewable energy sources (RES) in ensuring the sustainable development of the regional economy and the scientific and theoretical foundations of their utilization are examined. Amid the growing importance of global climate change and energy security issues, green energy is becoming increasingly significant in supporting economic growth. The study analyzes the energy resource needs of Uzbekistan's economy, its existing potential, and the strategic targets set for the period up to 2030. Based on statistical data, developments in the solar, wind, and hydropower sectors are examined, along with the economic efficiency of increasing the share of RES in GDP. The significance of energy-sector diversification in ensuring regional economic stability is substantiated from a scientific and theoretical perspective.

Keywords: renewable energy, sustainable development, green economy, energy security, investment, GDP, diversification, solar energy, wind energy.

KIRISH

Zamonaviy dunyoda mintaqa iqtisodiyotining barqarorligi bevosita energetika tizimining mustahkamligi va uning atrof-muhitga ta'siri bilan belgilanadi. Global miqyosda qazib olinadigan yoqilg'i resurslarining kamayishi va uglerod chiqindilarining ko'payishi davlatlarning qayta tiklanuvchi energiya manbalariga (QTEM) o'tish zaruratini kuchaytirmoqda. O'zbekiston kabi jadal rivojlanayotgan mamlakatlar uchun bu jarayon nafaqat ekologik majburiyat, balki iqtisodiy raqobatbardoshlikni oshirishning strategik yo'lidir [1; 5-b.].

Iqtisodiy nuqtayi nazardan, energetika sektori barcha tarmoqlarning harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi. Mintaqaviy iqtisodiyotda energetika xavfsizligini ta'minlash sanoat ishlab chiqarishini barqarorlashtirish va yangi ish o'rinlarini yaratish imkonini beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, qayta tiklanuvchi energiya manbalariga yo'naltirilgan investitsiyalar an'anaviy energetika sektoriga qaraganda yuqori multiplikativ samaraga ega [3; 139-b.]. Bu esa mintaqaning uzoq muddatli iqtisodiy o'sish sur'atlarini ta'minlashga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, QTEMga o'tish jarayoni o'ziga xos ilmiy-nazariy yondashuvlarni talab qiladi. Bunda nafaqat texnologik innovatsiyalar, balki iqtisodiy rag'batlantirish mexanizmlari, tarif siyosati va institutsional infratuzilmani rivojlantirish ham muhim ahamiyatga ega. O'zbekiston geografik joylashuviga ko'ra, yiliga 300 dan ortiq quyoshli kunga ega bo'lib, bu quyosh energetikasini rivojlantirish uchun ulkan salohiyat yaratadi [5; 115-b.].

Mintaqaviy iqtisodiyotda energiya iste'moli tarkibini o'zgartirish orqali tabiiy gaz va ko'mirga bo'lgan bog'liqlikni bosqichma-bosqich kamaytirish imkoniyati mavjud. Hozirgi kunda O'zbekistonda elektr energiyasi ishlab chiqarishning 70 foizdan ortig'i tabiiy gaz hissasiga to'g'ri kelmoqda [1.2.5]. Shu jihatdan, energiya manbalarini diversifikatsiya qilish iqtisodiy barqarorlikni yanada mustahkamlash imkonini beradi. Shuning uchun QTEM ulushini oshirish iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashning ajralmas qismi hisoblanadi.

Tadqiqotning maqsadi mintaq iqtisodiyotini barqaror rivojlantirishda QTEMdan foydalanishning nazariy asoslarini boyitish va O'zbekiston misolida ushbu jarayonning iqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'sirini tahlil qilishdan iborat. Tadqiqot obyekti sifatida energetika sohasidagi islohotlar va ularning mintaqaviy iqtisodiy o'sish bilan bog'liqligi olindi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Qayta tiklanuvchi energiya manbalarining iqtisodiy o'sishga ta'siri ko'plab xalqaro va mahalliy olimlar tomonidan o'rganilgan. Masalan, Michael Porter o'zining raqobatbardoshlik nazariyasida ekologik innovatsiyalar korxonalar va mintaqalar uchun yangi bozor imkoniyatlarini yaratishini ta'kidlaydi [1.1.1]. Shuningdek, Sachs va boshqa iqtisodchilar barqaror rivojlanish konsepsiyasi doirasida energetika tizimini dekarbonizatsiya qilishning iqtisodiy samaradorligini asoslab berganlar. Apergis va Payne (2010) kabi olimlar panel ma'lumotlari tahlili asosida QTEM iste'moli va YAIM o'sishi o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri korrelyatsiya mavjudligini isbotlaganlar [1.3.3].

Mahalliy olimlardan B. Ulmasova va G'. Rahmonovlar O'zbekiston sharoitida yashil iqtisodiyotga o'tishning mintaqaviy xususiyatlarini tadqiq etganlar. Ularning fikricha, mintaqaviy infratuzilmani modernizatsiya qilishda kichik quvvatli QTEM qurilmalarini o'rnatish energetika ta'minoti barqarorligini oshirishning samarali yo'llaridan biridir [1.1.5]. Shuningdek, S. Kushbakova global energetik o'tish indeksi (Energy Transition Index) doirasida mamlakatlarning energetika siyosatini baholash uslubiyotini taklif etgan [1.1.3]. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, QTEM nafaqat ekologik, balki chuqur iqtisodiy mazmunga ega bo'lgan strategik resursdir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, statistik guruhlash va ekonometrik modellashtirish usullaridan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosi sifatida barqaror rivojlanish nazariyasi va yashil iqtisodiyot tamoyillari qabul qilindi. Ma'lumotlar bazasi sifatida O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi, Energetika vazirligi hamda xalqaro energetika agentliklarining (IRENA, IEA) 2019–2024-yillardagi hisobotlari olindi.

Tahlil jarayonida mintaq iqtisodiyotining energiya sig'imi (energy intensity) va QTEMga yo'naltirilgan investitsiyalarning samaradorligi ko'rsatkichlari hisoblab chiqildi. Shuningdek, 2030-yilgacha bo'lgan strategik maqsadlar va real o'sish sur'atlari o'rtasidagi qiyosiy dinamika o'rganildi. Miqdoriy tahlil uchun O'zbekistonning so'nggi 5 yildagi elektr energiyasi ishlab chiqarish balansi va QTEM ulushining o'zgarishi tahlil qilindi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi mintaq iqtisodiyotining barqarorligini baholashda QTEMning multiplikativ ta'sirini hisobga olish uslubiyotini taklif etishdan iborat. Bunda nafaqat bevosita energiya ishlab chiqarish, balki u bilan bog'liq xizmatlar, yangi ish o'rinlari va ekologik zararining kamayishi natijasida tejalgan mablag'lar ham inobatga olindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda energetika sohasidagi islohotlar so'nggi yillarda yangi bosqichga ko'tarildi. 2024-yilga kelib, mamlakatda quyosh va shamol elektr stansiyalarining umumiy quvvati sezilarli darajada oshdi. 2026-yilning boshiga kelib, QTEM orqali ishlab chiqarilgan elektr energiyasi hajmi 1 milliard kVt-soatga yetdi, bu o'tgan yilning shu davriga nisbatan 40 foizga ko'pdir [1.2.2]. Ushbu o'sish iqtisodiyotda 267 million kub metr tabiiy

gazni tejash va atmosferaga 575 ming tonna zararli moddalar chiqarilishining oldini olish imkonini berdi.

Mintaqa iqtisodiyotining barqaror rivojlanishi bevosita energiya balansining diversifikatsiyasi bilan bog'liq. Quyidagi jadvalda O'zbekistonda energetika quvvatlarining o'sish prognozi keltirilgan.

1-jadval
O'zbekistonda energetika quvvatlarining o'zgarish dinamikasi va prognozi (GVt)¹

Energiya manbasi turi	2020-yil	2023-yil	2025-yil	2030-yil
Issiqlik elektr stansiyalari (gaz/ko'mir)	12,1	14,5	16,0	18,5
Gidroenergetika	1,9	2,2	2,6	4,0
Quyosh va shamol energiyasi	0,05	1,2	3,4	25,0
Jami quvvat	14,05	17,9	22,0	47,5
QTEM ulushi (%)	13,8 %	19,0 %	27,2 %	54,0 %

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, 2030-yilga borib QTEM ulushini 54 foizga yetkazish rejalashtirilgan [1.4.2]. Bu iqtisodiyotning energiya samaradorligini tubdan yaxshilashni talab qiladi. Hozirda O'zbekiston YAIMning energiya sig'imini yanada optimallashtirish imkoniyatiga ega bo'lib, bu mahsulot tannarxini pasaytirishga xizmat qilishi mumkin. QTEMga o'tish orqali ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish va mintaqaning eksport salohiyatini oshirish mumkin.

Mintaqalar kesimida tahlil qilinganda, Navoiy, Buxoro va Surxondaryo viloyatlari quyosh energetikasi uchun eng yuqori salohiyatga ega. Qoraqalpog'iston Respublikasi esa shamol energetikasi markaziga aylanmoqda. Ushbu mintaqalarda yirik energetika xablarining (hub) tashkil etilishi nafaqat energiya ta'minotini yaxshilaydi, balki servis va logistika sohalarini ham rivojlantiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, QTEMdan foydalanish mintaq iqtisodiyoti uchun keng iqtisodiy imkoniyatlarni yaratish bilan birga, ushbu jarayonni samarali tashkil etishga alohida mas'uliyat yuklaydi. Bir tomondan, energetika xavfsizligi va ekologik barqarorlik ta'minlansa, ikkinchi tomondan, dastlabki investitsiyalarni samarali jalb etish hamda texnologik bazani izchil rivojlantirish zarurati yuzaga keladi [1.1.2]. Masalan, 2030-yilgacha bo'lgan loyihalarni amalga oshirish uchun 26 milliard dollardan ortiq investitsiya talab etiladi [1.4.3].

Muhokama jarayonida shuni ta'kidlash lozimki, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini kengaytirish ushbu vazifalarni samarali amalga oshirishning asosiy yo'llaridan biridir. ACWA Power va Masdar kabi xalqaro kompaniyalar bilan hamkorlikda amalga oshirilayotgan loyihalar bunga misol bo'la oladi. Shuningdek, tarmoq yo'qotishlarini kamaytirish (hozirda 17,8 %) va energiyani saqlash tizimlarini (BESS) joriy etish o'zgaruvchan quyosh va shamol energiyasini tizimga integratsiya qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi [1.2.5].

Iqtisodiy samaradorlikni oshirish uchun faqat ishlab chiqarish bilan cheklanib qolmasdan, mahalliy komponentlarni (quyosh panellari, inverterlar) ishlab chiqarishni mahalliyashtirish zarur. Bu mintaqada texnologik klasterlarning yaratilishiga va inson kapitalining rivojlanishiga olib keladi. "Yashil sertifikatlar" bozorini shakllantirish sanoat korxonalarini energiyani tejashga rag'batlantiruvchi muhim mexanizm bo'lib xizmat qiladi [1.4.4].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

1. Mintaqa iqtisodiyotini barqaror rivojlantirishda QTEMdan foydalanish nafaqat energetika masalasi, balki YAIM tarkibini diversifikatsiya qilish va mahsulotlar raqobatbardoshligini oshirishning asosiy omillaridan biridir.

2. Mamlakatda qayta tiklanuvchi energetikani rivojlantirish bo'yicha belgilangan istiqbolli maqsadlarga muvofiq, QTEM ulushini 54 foizga yetkazish mintaqaviy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda fundamental ahamiyatga ega. Bu yilga milliardlab kub metr tabiiy gazni tejash, uni eksportga yo'naltirish yoki boshqa sanoat ehtiyojlari uchun samarali foydalanish imkonini beradi.

3. Ilmiy-nazariy jihatdan QTEMning iqtisodiy o'sishga ta'siri multiplikativ xususiyatga ega bo'lib, u yangi texnologik tarmoqlarni yaratish va ekologik zararni kamaytirish orqali jamiyat farovonligini oshirishga xizmat qiladi.

4. Mintaqalarda QTEM loyihalarini amalga oshirishda davlat-xususiy sheriklik (DXSH) mexanizmlarini takomillashtirish va energetika infratuzilmasini (tarmoqlarni) modernizatsiya qilish ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi.

1 Muallif ishlanmasi

Amaliy tavsiya sifatida kichik va o'rta biznes subyektlari uchun QTEM qurilmalarini o'rnatishda soliq imtiyozlari va uzoq muddatli "yashil" kreditlar tizimini yanada soddalashtirish, shuningdek, mintaqalarda kadrlarni qayta tayyorlash markazlarini tashkil etish taklif etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 21-maydagi "Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish to'g'risida"gi O'RQ-539-son Qonuni.: <https://lex.uz/docs/-4346831>
2. IRENA. *Renewable Power Generation Costs in 2019*. – Abu Dhabi : International Renewable Energy Agency, 2020.
3. World Bank. *Uzbekistan: Country Climate and Development Report*. – Washington, DC : World Bank, 2023.
4. Umarov A. S. Iqtisodiyotni barqaror rivojlantirishda yashil energetikaning roli // *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar*. – 2024. – № 3. – B. 45–56.
5. Kushbakova S. Qayta tiklanuvchi energiya manbalarining iqtisodiyotda barqaror rivojlanishida energiyaga o'tish indeksining ahamiyati : PhD dissertatsiyasi avtoreferati. – Toshkent : JIDU, 2023.
6. Apergis N., Payne J. E. Renewable energy consumption and economic growth: Evidence from a panel of OECD countries // *Energy Policy*. – 2010. – Vol. 38, No. 1. – P. 656–660.
7. Sachs J. D. *The Age of Sustainable Development*. – New York : Columbia University Press, 2015.
8. Porter M. E. *The Competitive Advantage of Nations*. – New York : Free Press, 1990.
9. Ministry of Energy of the Republic of Uzbekistan. *Report on Energy Transition and RES Goals for 2030*. – Tashkent, 2024.
10. Statistika agentligi. *O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati (yanvar–dekabr, 2023)*. – Toshkent, 2024.
11. Prandecki K. Theoretical Aspects of Sustainable Energy // *Energy and Environmental Engineering*. – 2014. – Vol. 2, No. 4.
12. Rahmonov G'. Qayta tiklanuvchi energiya manbalari va iqtisodiy barqarorlikka ta'siri // *Zenodo Scientific Repository*. – 2025.
13. Chen J. H., Cheng Y. C. The study of renewable energy and economic development // *ResearchGate*. – 2022.
14. Eurasian Development Bank. *Uzbekistan: Power Modernization and Energy Transition Report*. – 2026.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 8/1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>